

İkinci Dünya Savaşı'nın İlk Aşaması: Alman Yıldırım Harbinin Zaferi

First Phase of the Second World War: Victory of the German Lightning Battle

Hüseyin ÖZDEMİR

Karamanoğlu
Mehmetbey
Üniversitesi,
Edebiyat Fakültesi,
Tarih Anabilim Dalı
Yüksek Lisans
Öğrencisi, Karaman,
Türkiye

huseyinozdemir1250
@gmail.com

ORCID: 0009-0008-
2482-5505

ÖZET

İkinci Dünya Savaşı, 1939-1945 yılları arasında meydana gelen, onlarca ülkenin savaştığı, on milyonlarca insanın öldüğü, insanlık tarihinin en önemli savaşlarından biridir. Bu savaşın ilk evresi tarihte eşine az rastlanır şekilde tamamlanmıştır. Almanlar, hedeflerine süratle ulaşarak Avrupa'nın hâkimi konumuna gelmişlerdir. Bu çalışmada, Almanların bu muazzam başarılarının sebepleri, akademik literatür kullanılarak, bilimsel olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Konu ile alakalı nitelikli eserler doküman analizi yöntemi ile incelenmiştir. Almanların başarısındaki temel etmenin, doğru plânlama ile beraber taktik ve stratejik anlayış olduğu saptanmıştır. Tankların, piyadeyi destekleyici zırhlı araçlar olma hüviyetinden çıkarılıp, müstakil tank tümenlerinde toplanması, Alman ordusuna büyük bir hız ve manevra kabiliyeti sağlamıştır. Tankların, uçakların ve piyadelerin birlikte hareket ettiği Blitzkrieg (Yıldırım Harbi) Doktrini Almanların hızla sonuca ulaşmalarında çok etkili olmuştur. Hitler'in genç generallere kulak vermesi, yeniliklere açık olması da Alman başarısının önemli dinamiklerindedir. Genç bir general olan Erich von Manstein'in uygulaması zor ve riskli planı Hitler tarafından benimsenmiş ve galibiyetin anahtarı olmuştur.

Sorumlu yazar:

Hüseyin ÖZDEMİR
Karamanoğlu
Mehmetbey
Üniversitesi,
Karaman/Türkiye

Anahtar Kelimeler: Yıldırım Harbi, Dunkerque, Fransa'nın İşgali, Hitler.

ABSTRACT

World War II is one of the most important wars in human history, which took place between 1939 and 1945, in which dozens of countries fought and tens of millions of people died. The first phase of this war was completed in an unprecedented manner. The Germans quickly achieved their goals and became the rulers of Europe. In this study, the factors that caused the tremendous success of the Germans were tried to be revealed scientifically, using academic literature. Qualified works related to the subject were examined using the document analysis method. It has been determined that the main factor in the success of the Germans was tactical and strategic understanding along with correct planning. The removal of tanks from their role as armored vehicles supporting infantry and their gathering in independent tank divisions provided the German army with great speed and maneuverability. The Blitzkrieg (Lightning Warfare) Doctrine, in which tanks, aircraft and infantry acted together, was very effective in the Germans achieving rapid results. Hitler's listening to young generals and his openness to innovations are also important dynamics of German success. The difficult and risky plan of Erich von Manstein, a young general, was adopted by Hitler and became the key to victory.

Makalenin referans gösterilmesi:

Özdemir, H. (2024). İkinci Dünya Savaşı'nın İlk Aşaması: Alman Yıldırım Harbinin Zaferi, SCAR, 3(1), 213-222.

Makale Geliş

Tarihi: 20.03.2024

Makale Kabul

Tarihi:05.06.2024

Keywords: The Blitzkrieg, Dunkerque, Invasion of France, Hitler.

GİRİŞ

Birinci Dünya Savaşı'nda mağlup olan Almanya'nın imzalamış olduğu Versay anlaşması ülkeyi ekonomik açıdan ciddi bir darboğaza itmişti. 1929 Ekonomik Buhranı'nın getirmiş olduğu sorunlar Alman ekonomisini daha da kötü hale getirmişti. Bu koşullar Hitler'in ve Nazizm'in yükselmesine sebep oldu. Hitler, iktidarı ele alıp kendisini sınırlayabilecek bütün aygıtları ortadan kaldırdı ve Almanya'yı demir yumrukla yönetmeye başladı (Yıldız, 2019, s. 62-64).

Hitler, mevcut Alman topraklarının artan Alman nüfusuna yetmeyeceğine inanıyordu. Toprakları verimli ve nüfusu seyrek Doğu Avrupa topraklarını ele geçirmek istiyordu (Hart, 2000, s. 18). İlk olarak Avusturya'yı ilhak etti. 11 Mart 1938'de Avusturya'daki Nazilerin lideri Seyss-Inquart şansölye oldu ve buna müteakip ülkenin Almanya'ya ilhakı gerçekleşti (Akad, 1992, s. 280). Avusturya'nın insan kaynağı ile altın rezervleri ve diğer ekonomik kaynakları Nazilerin eline geçmiş oldu. İngiltere ve Fransa ilişkileri korumak adına ilhaka itiraz etmediler (Hart, 2000, s. 19). İkinci hedef Çekoslovakya idi. Çekoslovakya, 1.5 milyon askerden oluşan büyük ve mekanize bir orduya sahipti. Yani diğer devletlerden alacağı destekle Almanlara direnebilirdi (Akad, 1992, s. 280). Ancak İngiltere ve Fransa, Çekoslovakya'ya yardım ederek Almanya ile ilişkilerini germek istemediler. Hitler'e karşı sürekli olarak yatıştırıcı bir politika izlemeyi tercih ettiler. Bu politikanın izlenmesinde İngiliz ve Fransız kamuoyunun savaş istememesi de ciddi şekilde etkili olmuştur (Maurois, 1991, s. 14-15).

İngiltere Başbakanı Chamberlain, Çekoslovakya sorununu çözebilmek adına bir konferansın toplanmasını istedi ve 29 Eylül 1938'de Münih Konferansı başladı. Chamberlain, Daladier, Mussolini ve Hitler'in katıldığı konferansa Stalin davet edilmemişti. Çekoslovakya temsilcileri ise söz hakkına sahip değillerdi; yalnızca alınacak kararların tebliği için çağrılmışlardı. (Ataöv, 2008, s. 83-84) Konferansa katılan dört lider Çekoslovakya'nın, Südetler (Sudetenland) bölgesinin Almanya'ya bırakılması konusunda anlaşdılar. İngiltere ve Fransa'nın çağrısı üzerine Çekoslovakya, Südetler'i, Almanya'ya bıraktı (Akad, 1992, s. 280). Chamberlain, Münih Konferansı'nı diplomatik bir zafer ve barış döneminin başlangıcı olarak nitelmişti (Langlois, 2000, s. 236). Ancak sonrasındaki gelişmeler Chamberlain'i haksız çıkardı. Almanlar Südetler dışındaki Çekoslovakya topraklarını işgal etmeye başladılar. Hitler'in kendi imzası bulunan anlaşmaya uymaması İngiltere ve Fransa'nın tavrının değişmesine sebep oldu. Bu aşamadan sonra İngiltere ve Fransa, işgale uğraması tehlikesi bulunan ülkeler ile anlaşma yaparak garanti verdiler. 31 Mart 1939'da da Polonya ile anlaşma imzaladılar (Öncü ve Ekinci, 2014, s. 246-247).

1 Eylül 1939'da Polonya'nın işgali ile başlayan ve Fransa'nın işgali ile tamamlanan İkinci Dünya Savaşı'nın ilk safhası savaş tarihinde eşine az rastlanır bir süreç olmuştur. Almanlar, bu kısa süre içinde Polonya, Norveç, Danimarka, Hollanda, Belçika, Lüksemburg ve Fransa'yı işgal etmişlerdir. Bu kadar sürede Almanların, Avrupa'ya hâkim olmaları hiç şüphesiz derinlemesine araştırılmaya layıktır. Bu çalışmada, Almanlara bu büyük zaferi getiren unsurlar ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

YÖNTEM

Çalışmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemi, teknik olarak doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Doküman analizi, belge taraması olarak da bilinir. Bu yöntemde bilgi, var olan belge ve kayıtlar incelenerek elde edilir. Belli bir amaca yönelik kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar (Sak ve ark., 2021, s. 230).

POLONYA’NIN İŞGALİ

Polonya, büyük topraklara ve yüksek nüfusa sahip olması nedeniyle Doğu Avrupa’daki en önemli devletlerden biriydi. Geniş Polonya ovalarının dezavantajı ise savaş durumunda düşmanın kolay ilerlemesine sebep olacak coğrafi yapıya sahip olmasıydı. Bir asırdan fazla Çarlık Rusya’nın işgali altında kalan Polonyalılar I. Dünya Savaşı’ndan sonra bağımsızlıklarını kazanmışlardı (Emiroğlu, 2007, s. 80). 1939’da savaş patlak vermek üzereyken Polonya, Almanya ve Sovyetler Birliği gibi iki büyük gücün arasında, iki taraflı bir tehdidin ortasında kalmıştı. Polonyalı devlet adamları çözüm olarak İngiltere ve Fransa ile yakınlaşmayı tercih etmişlerdi. İngiltere, Polonya’yı koruyabilmek adına Sovyetler ile anlaşmak istiyordu. Ancak Sovyetler Birliği, İngiltere’nin, Polonya’ya vereceği toprak bütünlüğü garantisine olumsuz yaklaşıyordu. Polonyalılar ise Çarlık rejiminin bıraktığı travma sebebiyle topraklarında Rus varlığı istemiyorlardı. Netice olarak İngiltere, ittifak oluşturmayı başaramadı (Öncü ve Ekinci, 2014, s. 248).

Aslında Stalin, Nazilerin ne kadar tehlikeli olduğunun farkındaydı ve İngiltere-Fransa cephesiyle Nazilere karşı ortaklık kurmak istiyordu. Hatta Çekoslovakya’yı, Nazilere karşı müdafaa etmeye hazırdı. Ancak bu yaklaşıma karşılık bulamadı. Münih Konferansı’na da çağrılmadı. Son olarak Polonya konusunda da bir ittifak kurulamadı. Bu yaşananlar Sovyetler Birliği’ni, İngiltere ve Fransa’dan uzaklaştırdı ve Sovyetler Birliği pozisyonunu netleştirmek adına Almanya’nın teklifine sıcak bakar hale geldi (Tekeli ve İlkin, 2013, s. 137). Diğer taraftan Hitler, Birinci Dünya Savaşı’ndaki iki cepheli savaşın getirdiği zorluktan kaçmak ve Fransa’yı tek cepheli bir savaşta mağlup etmek adına Sovyetler Birliği ile geçici de olsa anlaşmak istiyordu (Çınar, 2014, s. 164).

Sovyet-Alman ittifakının oluşmasının bir sebebi de Stalin’in stratejik öngörüsüydü. Stalin’e göre eğer Sovyetler Birliği ile Almanya anlaşır, Almanya, Polonya’ya saldıracak ve İngiltere ile Fransa da, Almanya’ya karşı savaşa girecekti. Bu durumda Sovyetler Birliği’nin lehine olacaktı. Ancak eğer bu anlaşma gerçekleşmezse Almanlar, İngiliz-Fransız cephesiyle anlaşacaklar ve Polonya’yı işgalden vazgeçeceklerdi (Öncü ve Ekinci, 2014, s. 250). Netice olarak 23 Ağustos 1939’da Alman-Sovyet anlaşması imzalandı. Anlaşmaya göre bu iki devletten herhangi biri saldırıya uğrarsa, diğer devlet, üçüncü tarafa hiçbir şekilde yardımda bulunmayacaktır. Yine bu iki devlet, bir diğerinin aleyhine olan bir devlet grubuna katılmayacaktır. İki devlet arasında çıkan sorunlar da sulh yoluyla halledilecektir. (Akşam, 24 Ağustos 1939, s. 1) Ayrıca anlaşma iki devlet arasındaki ticari ilişkileri artırmaya yönelik hükümler içeriyordu. Anlaşmanın gizli hükümlerine göre de Polonya, bu iki devlet tarafından parçalanacaktı. (Kennedy, 1996, s. 399).

Almanya saldırıya geçmeden hemen önce Polonya ile anlaşmak için daha önce yapmış olduğu teklifi dünya kamuoyuna ilan etti. Bu teklife göre Danzig, Almanya’ya teslim edilecek, Danzig’in akıbetini 12 aylık süre zarfında yapılacak bir halk oylaması belirleyecektir. Almanlar, bu teklife Polonya cevap vermediği için reddetmiş saydıklarını da ilan etmişlerdir. (Tan, 1 Eylül 1939, s. 1) 1 Eylül 1939’da Alman kuvvetleri, Polonya sınırını geçti İkinci Dünya Savaşı’nı başlattı. İngiltere ve Fransa işgalin durması için Almanya’ya nota verdiler ancak netice alamayınca Polonya’ya verdikleri garanti gereği 3 Eylül günü ardı ardına Almanya’ya savaş ilan ettiler (Artuç, 2003, s. 29-30). Bu iki devlete müteakip, İngiliz dominyonları olan Avustralya, Kanada, Yeni Zelânda ve Güney Afrika Birliği, Almanya’ya savaş ilan etti. (Ataöv, 2008, s. 97) Böylece altı yıl sürecek İkinci Dünya Savaşı başlamış oldu.

Polonya ordusu sayıca iyi durumdaydı ancak askeri teçhizat ve modern savaş anlayışı bakımından Alman ordusu ile mukayese edilemeyecek kadar gerideydi (Artuç, 2003, s. 34). Bu durumun neticesi olarak Alman kuvvetleri Polonya topraklarında hızla ilerlediler.

Almanlar Yıldırım Harbi (Blitzkrieg) taktiğini kusursuzca icra ediyorlardı. Zaten geniş Polonya düzlükleri buna çok elverişliydi. Ayrıca Polonya ordusunun almış olduğu pozisyon da Almanların işini kolaylaştırmıştı. Polonya ordusu, İngiltere ve Fransa'nın savaşa girip batıdan taarruz edeceği, kendilerinin de doğudan taarruz etmeleri gerekeceği düşünülerek Alman sınırına yığılmıştı. Üstelik Polonya-Almanya sınırı 2000 kilometreden daha uzundu (Akad, 1992, s. 284). Yıldırım Harbi'nin ilk ve en önemli safhası olan zırhlı birliklerin düşman hattını yarması safhası için, düşmanın tüm kuvvetlerinin sınıra çizgi şeklinde yığılmış olması mükemmel bir durumdu. Almanlar cephe hattını kısa sürede yarıdılar ve hızla ilerlemeye başladılar.

Henüz savaşın ilk haftası tamamlanırken Almanlar Varşova'ya yaklaşmışlardı ve Polonya Hükûmeti, Lublin'e taşınmak zorunda kalmıştı. Bütün olumsuzluklara rağmen Polonyalılar direnmekte kararlıydılar. Almanlar ise ikinci hafta tamamlanırken bu mukavemeti kırmak için sivil-asker ayırdımı yapmaksızın bombardıman faaliyetlerine başlamışlardı. Bu olumsuz şartlar altında bir kötü haber de doğu sınırından gelmiş ve Kızıl Ordu, Polonya topraklarını işgale başlamıştı. Bir gün sonra 18 Eylül 1939'da Polonya Hükûmeti, son ana kadar direniş emri verip, Romanya'ya geçmek durumunda kalmıştı (Hart, 2000, s. 39).

Sovyetler Birliği işgal için Polonya'daki, Ukraynalıları ve Beyaz Rusları korumayı bahane olarak göstermişti. Sovyet Dışişleri Bakanı Molotov'a göre Alman saldırısı sonrası ortada bir Polonya devleti kalmamıştı ve Sovyetlerin adı geçen halkları koruması gerekiyordu. (Cumhuriyet, 18 Eylül 1939, s. 1) Ancak Sovyetler Birliği'nin işgal hamlesi, İngiltere ve Fransa ile de savaş haline girmesi ihtimalini ortaya çıkarmıştı. Ancak Sovyetler Birliği'nden yapılan açıklama mevcut saldırının Polonya ile sınırlı olacağı, İngiltere ve Fransa ile Almanya'nın savaşında tarafsız kalacağı yönündeydi. İngiltere ve Fransa da, Sovyetler Birliği'ni tümüyle Alman saflarına itmemek için Sovyetler Birliği'ne savaş ilanında bulunmamışlardı (Armaoğlu, 13. Baskı, s. 362).

Polonyalılar özellikle Varşova'da çok ciddi direniş gösterecekler de üstün Alman kuvvetleri karşısında teslim olmak zorunda kaldılar. 5 Ekim 1939'da son Polonya birlikleri de teslim oldu ve Polonya'nın işgali tamamlandı (Akad, 1992, s. 284). Polonya ordusu yaklaşık 700 bin esir vermişti (II. Dünya Savaşı Ansiklopedisi, 1976, s. 182) Almanlar çok kısa sürede ve çok az kayıpla işgali tamamlamışlardı.

Almanya ve Sovyetler Birliği 28 Eylül 1939'da ortak bir bildiri yayımlayarak Polonya sorununun çözüldüğünü ve savaşın devamının manasız olduğunu ilan ettiler. Ancak İngiltere ve Fransa bu çağrıya olumlu yaklaşmadılar (Armaoğlu, 13. Baskı, s. 362). İngiliz Başbakanı Chamberlain, bütün kaynaklarını seferber edecek savaşacaklarını, mevcut Alman hükûmetini tanımadıklarını ifade etmiştir. (Cumhuriyet, 4 Ekim 1939, s. 1)

TUHAF SAVAŞ DÖNEMİ

İkinci Dünya Savaşı'nın başlangıcından, 10 Mayıs 1940'ta Almanların batıda taarruzu başlatmalarına kadar geçen süreye "Tuhaf Savaş Dönemi" ya da "Garip Savaş Dönemi" denmiştir (Tekeli ve İlkin, 2013, s. 148). Bu süreçte İngiltere ve Fransa ile Almanya savaş durumunda olmalarına rağmen birbirlerine taarruz etmemişlerdir. 8 ay boyunca batı cephesi sessiz kalmıştır.

Aslında Hitler bir an önce Fransa'ya saldırılmayı planlamıştır. Taarruz tarihi olarak da 12 Kasım 1939 belirlenmiştir. Taarruzu uygun bulmayan Alman komuta kademesinin sesi olan General Brauchitsh, Hitler'i taarruzdan vazgeçirememiştir. Brauchitsh'in kötü hava koşulları ile alakalı söylediklerini, düşman için de aynı koşulların geçerli olduğunu söyleyerek reddetmiştir. Generalin, ordunun eğitime ihtiyacı olduğuna dair görüşüne karşılık, bir ay sonra

da herhangi bir şeyin değişmeyeceğini söylemiştir. (II. Dünya Savaşı Ansiklopedisi, 1976, s. 261-262). Komutanlarının isteksizliğinden rahatsız olan Hitler 23 Kasım'da komuta kademesiyle bir toplantı yapmış ve planlarına kesin destek istemiştir. Daha önce başardığı şeylerde de kendisine muhalefet ettiklerini söylemiş ve bundan sonrası için tavırlarını değiştirmelerini istemiştir. Harekât hava koşulları sebebiyle sürekli ertelenmiştir. En son erteleme kararıyla harekâtın 17 Ocak 1940 yapılması kararlaştırılmış, ancak Alman irtibat subayını taşıyan uçak Belçika'ya zorunlu iniş yapınca Alman plânlarının bir kısmı Belçikalıların eline geçmiştir. Bu sebeple taarruz plânı rafa kaldırılmıştır (Hart, 2000, s. 45-46).

Harekât hava koşulları sebebiyle sürekli ertelenmiştir. En son erteleme kararıyla harekâtın 17 Ocak 1940 yapılması kararlaştırılmış, ancak Alman irtibat subayını taşıyan uçak Belçika'ya zorunlu iniş yapınca Alman plânlarının bir kısmı Belçikalıların eline geçmiştir. Bu sebeple taarruz plânı rafa kaldırılmıştır (Hart, 2000, s. 46).

Savaş beklenmedik şekilde sessizce devam ederken, Sovyetler Birliği'nin girişimleri bu sessizliği bozmak üzereydi. Almanlar ile yapılan anlaşma karşılıklı güvensizlik üzerine kuruluydu. Bu sebeple Stalin, Baltık ülkeleri üzerinde hâkimiyet kurup Almanlar ile arasında tampon bölge oluşturmak istiyordu. Litvanya, Letonya ve Estonya ile yapılan anlaşmalar sayesinde bu hedefe ulaşmıştı. Ancak Finlandiya, Sovyet taleplerine sıcak yaklaşmamıştı. Sovyetler Birliği, stratejik yerlerde askeri üs oluşturmak adına toprak becayişi talebinde bulunmuştu. Ayrıca Hangö Limanı'nın 30 yıllığına Sovyetler'e devredilmesi isteniyordu (Tekeli ve İlkin, 2013, s. 150). Netice olarak anlaşma sağlanamadı ve Sovyetler Birliği Sovyet-Fin Saldırmazlık anlaşmasına son verdi. (Cumhuriyet, 29 Kasım 1939, 3) Sovyetler işgal başlamadan hemen önce Finlandiya'ya bir nota vererek 18 saat için Fin ordusunun sınırdan 25 kilometre geri çekilmesini istedi. Finler müzakere çağrısında bulundular ancak Sovyetler olumlu cevap vermedi. (Akşam, 30 Kasım 1939, 1, 4) Sovyet birlikleri 30 Kasım 1939'da, savaş ilan etmeksizin kara, hava ve denizden saldırıya geçerek Finlandiya'yı işgale başladılar (II. Dünya Savaşı Ansiklopedisi, 1976, s. 206)

Fin ordusu, Kızıl Ordu'ya kıyasla çok küçük bir orduydü ve direnmesi mümkün görünmüyordu. Ancak Finlandiya'nın arazi yapısı ve kış şartları Fin kuvvetlerine avantaj sağlıyordu. Kayakçı birlikler ani baskınlar yaparak molotofkokteylleri ile Sovyet tanklarını ağır hasara uğrattıyordu. Zaten 1937 yılında bir darbe teşebbüsü neticesinde, Kızıl Ordu'nun komuta kademesi büyük oranda imha edilmişti ve bu sebeple Sovyet birlikleri koordineli hareket konusunda ciddi sorunlar yaşıyorlardı (Hart, 1996, s. 60-63). Kızıl Ordu, modern savaş anlayışından uzak, tutucu generallerin elindeydi. Zırhlı tümenler lağvedilmiş, tanklar piyadeyi destekleyen unsurlar olarak piyade tümenlerinin içine dağıtılmıştı (Kennedy, 1996, s. 382).

Sovyet saldırganlığına karşı Milletler Cemiyeti ağır bir yaptırım ortaya koymuş ve 14 Aralık 1939 tarihinde aldığı kararla Sovyetler Birliği'ni, Cemiyet'ten çıkarmıştı. (Ataöv, 2008, s. 98) Uluslararası desteğin sağladığı motivasyonun da etkisiyle Finler, Sovyet birliklerine karşı yıpratma ve oyalama taktiğiyle beklenmedik bir direniş göstermişlerdir. Savaşın başındaki tahminlere kıyasla çok uzun süre direnen Finler 6 Mart 1940'ta ateşkes istemek zorunda kalmışlardır. Finlerin 18 bin kişilik kaybına karşı Kızıl Ordu 49 bin zayıat vermişti (Tekeli ve İlkin, 2013, s. 150).

Batıdaki savaş da adım adım yaklaşıyordu. Belçika'da ele geçirilen plânın iptal edilmesi sonrasında Almanlar yeni bir plân hazırlamışlardı. Yeni plâna göre esas saldırı Belçika üzerinden olacak, güneyden yapılacak saldırılar ise tali taarruz şeklinde olacaktı. Genç bir general olan Erich von Manstein, bu plâna, Birinci Dünya Savaşı'ndaki Alman taarruz plânının tekrarı olduğu gerekçesiyle karşı çıkıyor, düşmanın beklemeyeceği şekilde

Ardenler üzerinden taarruz edilmesi gerektiğini savunuyordu. Birtakım engellemelere takılsa da sonunda fikrini Hitler'e ulaştırmış ve bizzat anlatma fırsatı da elde etmişti (Hart, 2000, s. 47-48). Olağandışı fikirlere her zaman açık olan Hitler, Manstein'ın fikrini benimsedi ve Alman plâni değiştirildi.

Fransa'nın, Alman saldırganlığı karşısındaki en büyük güvencesi Maginot Hattı idi. Hat, Alman sınırı boyunca devam ediyordu. Fransızlar açısından bakıldığında Almanların bu hatta taarruz etmelerini beklemek son derece mantıklıydı. Maginot Hattı'nı aşmak çok zordu ve bunu deneyen taraf için büyük kayıplara sebep olacağı ortadaydı. Hat, yer altı sığınakları, cephanelikler, hastaneler, elektrik santralleri gibi her türlü ihtiyacı karşılayacak yapıları içinde barındırıyordu (Artuç, 2003, s. 52). Hattın farklı kısımları arasında ulaşımı sağlayacak demiryolları bile vardı (Tekeli ve İlkin, 2013, s. 155). Ancak Tuhaf Savaş Dönemi'ni Fransızlar çok verimsiz geçirmişlerdi. Ülke de topyekûn savaş seferberliğini bir türlü sağlanamamıştı. Silah üreten fabrika ve atölyeler yalnızca gündüz çalışıyorlardı. Sovyetler Birliği'nin, Almanlar ile hareket ediyor olması komünist işçilerin isteksiz olmalarına sebep oluyordu. Fransızlar için son derece önemli olan Renault bile barış zamanı 30 bin kişi çalıştırırken, şimdi personel sayısı 6-8 bin civarına düşmüştü. Fransa'daki iç çekişmeler ve bölünmüşlük savaş karşısında ulusal birlik duygusunun güçlenmesine izin vermiyordu (Maurois, 1991, s. 32-54).

Tuhaf Savaş Dönemi'nin son büyük olayı Almanların, Norveç'i işgali olmuştur. Aslında Almanların, Norveç'i işgal etmek için bir sebepleri yoktu. Ancak Müttefikler bir işgal girişiminde bulunurlarsa, Almanya'ya uygulanan ambargo artacaktı. Özellikle Norveç'in Narvik Limanı'ndan gelen İsveç demiri, Alman harp sanayii için çok önemliydi. Yani aslında Norveç'in işgalindeki amaç Müttefiklerin eline geçmesini önlemektir (Hart, 1996, s. 78). Hitler öncelikle Norveç'te, Nazizm ideolojisine benzer ideolojik yapıya sahip bir partinin lideri olan Vidkun Quisling'in mevcut yönetimi devirip ülkenin başına geçmesini bekledi. Ancak Quisling güç kaybediyordu ve İngilizlerin, Norveç'i işgal edeceklerine dair raporlar gelmeye devam ediyordu (Hart, 1996, s. 78-80). Bu ortamda gerçekleşen Altmark hadisesi, Hitler'in işgal yönünde kesin karar vermesine sebep oldu. Esir İngiliz askerlerini taşıyan Almanya'ya ait Altmark gemisi İngiliz destroyeri Kossak tarafından ele geçirilmiş ve İngiliz askerler kurtarılmıştı. Hadise yaşandığında bölgede bulunan Norveç botları olaya müdahale edememişler ve bölgeden ayrılmışlardı. Bu hadise üzerine Hitler, Norveç yönetiminin, İngilizlerle iş birliği yaptığına inanmış ve işgale karar vermiştir (Hart, 2000, s. 63). Norveç'in derhal İngiltere'yi protesto ederek aralarında bir anlaşma olmadığını göstermeye çalışması da yeterli olmamıştır (Tan, 19 Şubat 1940, s. 3).

Almanlar için Norveç'in işgali birçok zorluk içeriyordu. Denizlerde üstünlük Müttefiklerin elindeydi. Üstelik hedeflenen işgal noktaları çok uzaktı. Ancak harekâtın iyi planlanması ile hızlı sevk ve idare sayesinde bu dezavantajlı durum dengelenmişti. 9 Nisan'da başkent Oslo dâhil bütün önemli yerler işgal edilmişti (Artuç, 2003, s. 72-73). Danimarka ise hiç direnmeden teslim olmuştu (Tekeli ve İlkin, 2013, s. 151-152). Danimarka makamları işgale müsaade etmeye mecbur olduklarını belirtip, halkı sükûnete davet etmişlerdi. (Tan, 10 Nisan 1940, s. 6)

MÜTTEFİK CEPHESİ'NİN ÇÖKÜŞÜ

Almanların ilk taarruz plâni, İngiltere ve Fransa genelkurmaylarının hazırlıklı olduğu saldırıları içeriyordu (Artuç, 2003, s. 78). Bu plânın icrası için belirlenen 12 Kasım 1939 tarihi tam 29 defa ertelenmişti (Tekeli ve İlkin, 2013, s. 147). Aslında bu zorunlu ertelemeler Almanlar için iyi olmuştu. İlk plân uygulansa Müttefiklerin daha iyi savunma yapacakları kesindi.

Erich von Manstein'in plânına göre taarruzun esas noktası Arden Ormanları idi. Arden Ormanları, Maginot Hattı'nın kuzey ucundan başlayıp, Güney Belçika'nın büyük kısmını kaplıyordu. Ardenler, sık ağaçlardan ve engebeli bir araziden oluşuyordu. Dolayısıyla zırhlı araçlarla yapılacak bir harekât için uygun değildi. Ardenler istenilen şekilde geçilse bile Meuse Nehri engel teşkil edecekti. Bahar döneminde suların yükseleceği de hesaba katılırsa büyük bir kuvveti buradan geçirmek çok zor olacaktı. Müttefikler de bu şekilde düşünüyorlardı ve ciddi önlemler almamışlardı (Artuç, 2003, s. 79). Manstein'da tam olarak bu sebepten harekâtın esas noktasını Ardenler olarak belirlemişti.

Manstein'in plânı Almanlara çok büyük üstünlük sağlayacaktı. Askeri güçlere bakıldığında iki tarafın birbirine bariz bir üstünlüğü yoktu. Hatta Fransızlar tank sayısı (Çınar, 2013, s. 246) ve kalitesi (Artuç, 2003, s. 85) bakımından daha iyi durumdaydılar. Ancak Almanlar tanklara daha fazla önem atfediyorlardı. Almanlar müstakil tank tümenlerini önemserken, Fransızlar, tankları daha çok piyade tümenlerinin içine yerleştirmişlerdi. Alman tank birlikleri hızlı şekilde hareket ediyorlar, iyi koordine oluyorlar ve kritik noktalara topluca saldırıyorlardı (Hart, 1996, s. 174).

Müttefik savunmasını etkileyen olumsuz bir durum da Belçika'nın tarafsızlığını korumak istemesiydi. Almanya 26 Ağustos 1939'da Belçika'ya savaş dışı kalacağı konusunda teminat vermişti. Bu sebeple Belçika, Müttefik askerleri ülkesine alarak tarafsızlığını bozmak istemiyordu. Müttefikler, Belçika sınırında beklemeye ve Alman taarruzu başlayınca sınırı geçmeye karar verdiler (Tekeli ve İlkin, 2013, s. 155).

10 Mayıs 1940 günü batı cephesindeki sessizlik son buldu ve Alman orduları 270 kilometrelik cephe hattında eş zamanlı olarak taarruza geçtiler (Artuç, 2003, s. 86). Mareşal von Bock'un komutasındaki ordular, Hollanda ve Belçika'ya güçlü şekilde saldırıyorlardı ve dikkatleri buraya çekmeyi başarmışlardı. Hollanda ve Belçika kuvvetlerine yardım etmek için harekete geçen Müttefik kuvvetler ise çok yoğun hava saldırısına uğruyorlardı. General Rundstedt'in komutasındaki birlikler ise Ardenler'de ilerliyorlar, karşılarına çıkan zayıf düşman birliklerini imha ediyorlardı. Luftwaffe'nin bölgede herhangi bir saldırısı olmadığından dikkatler tamamen Belçika ve Hollanda'ya çevrildi. 13 Mayıs'ta Ardenlerden sızan Alman kuvvetleri Meuse Nehri'ne ulaştılar. Dikkat çekmemek için bölgede hiç varlık göstermeyen Alman Hava Kuvvetleri de bölgeye gelerek saldırılara başladılar. Meuse üzerine hızlıca köprüler kuruldu ve zırhlı araçlar geçmeye başladı. 14 Mayıs'ta Sedan şehri Alman kontrolüne geçti ve yine aynı gün Hollanda teslim oldu (Artuç, 2003, s. 98). Hollanda'dan yapılan açıklamaya göre Alman kuvvetleri çok üstün durumdaydı ve Hollanda ordusunun arkadan kuşatılma tehlikesi vardı. Ülkenin harap olmaması ve sivil halkın zarar görmemesi için mukavemetin durdurulduğu ilan edilmişti. (Tan, 15 Mayıs 1940, s. 1)

15 Mayıs'ta, Fransa Başbakanı Reynaud, Churchill'i arayarak savaşı kaybettiklerini söyledi. Churchill ise taarruzun aynı hızda devam etmeyeceğini, şartlar oluşunca karşı taarruza geçeceklerini söyleyerek Reynaud'u ümitlendirmeye çalıştı (Hart, 2000, s. 81). Ancak durum gerçekten kötüydü. Cepheyi yaran Alman panzerleri son sürat Manş Denizi'ne doğru ilerliyorlardı. Müttefik cephesi ikiye ayrılıyordu. Bu ilerleyişi durdurmak adına hem kuzeydeki hem güneydeki birliklerin ortak harekâtı plânlandı ancak Alman ilerleyişi hiçbir şekilde duraklatılamadı. Ve nihayet 20 Mayıs'ta Kleist'in emrindeki kuvvetler Manş denizine ulaştılar (Artuç, 2003, s. 105-107).

Almanların taktik ve stratejik üstünlüğü muazzam bir zafer getirdi. Meuse Nehri'ni geçen Alman panzerleri güneyde kalan Fransız birliklerine aldırış etmeden hızla Manş'a kadar ilerlediler ve Fransız birlikleri hiçbir şey yapamadı. Sonrasında da bu birlikler, arkalarında kalan Fransız birliklerine aldırış etmeden kuzeye doğru ilerlemeye başladılar.

DUNKERQUE VE FRANSA'NIN İŞGALİ

Müttefik orduları ikiye bölünmüştü ve kuzeyde kalan ordular büyük baskı altındaydı. Güneyden gelen Rundstedt'in orduları ile Belçika'dan ilerleyen von Bock'a bağlı ordular baskıyı artırıyorlardı. Müttefiklerin elinde yalnızca Dunkerque Limanı kalmıştı. 24 Mayıs'a gelindiğinde ise Alman birlikleri Dunkerque Limanı'na 16 kilometrelik mesafeye kadar gelmişlerdi. Ancak bu noktada Hitler devam edilmemesi yönünde emir verdi. Dunkerque'te düşmanın imha edilmesi vazifesini Alman hava kuvvetlerine vermişti (Artuç, 2003, s. 109-110).

Hitler'in bu kararı almasının kesin nedeni bilinmemektedir. Ancak yapılan farklı tahminlerin bazıları ya da tamamı bu kararın alınmasında etkili olmuş olabilir. Arazinin bataklık olması fazlaca tank kaybedilmesine sebep olabilirdi ve daha yapılması gereken önemli harekâtlar vardı. Özellikle Fransa'ya yapılacak harekât için tanklar çok önemliydi. Ayrıca Alman Hava Kuvvetleri Komutanı Mareşal Göring, Hitler'e, Müttefik kuvvetlerin imhasını gerçekleştirebileceğini söylemiştir (Hart, 2000, s. 91). Bir diğer görüş de Hitler'in, Müttefik kuvvetleri tamamen imha etmek istemediği için harekâtı durdurduğu yönündedir. Hitler, Alman Dışişleri Bakanı Ribbentrop'a, İngiltere'nin prestijini kaybetmesini istemediğini söylemiştir. Çünkü Hitler'e göre prestijini kaybetmiş bir İngiltere barışa yanaşmayacaktır (Tekeli ve İlkin, 2013, s. 159).

Müttefikler için durum içi açıcı değildi. Üstelik şimdi Belçika'da teslim olma kararı almıştı. Belçika'nın teslim olması Müttefikler üzerindeki baskıyı artıracaktı. Belçika hükûmeti, Kral III. Leopold'un kararını tanımadıklarını ve savaşa devam edeceklerini ilan etseler de iş işten geçmişti. (Cumhuriyet, 29 Mayıs 1940, s. 1) Müttefik askerlerin tahliye edilmesi için 'Dinamo Planı' isminde bir plan hazırlandı ve irili ufaklı birçok İngiliz gemisi kurtarma harekâtına katıldı. İngilizler, Britanya Adası'nın savunması için sakladıkları Spitfire uçaklarını da sahaya sürmüşlerdi. Tahliye 4 Haziran'a kadar devam etti. Toplamda 338 bin Müttefik asker kurtarılmıştı. Bu sayı tahliye harekâtının başında tahmin edilen rakamların çok üstündeydi (Hart, 2000, s. 91).

Dunkerque'te, kuzeydeki Müttefik güçlerinin tamamının tahliye edilmesi neticesinde Fransa'nın güneyde bulunan orduları ile Alman orduları baş başa kalmışlardı. Fransızlar tam 30 tümen kaybetmişlerdi ve motorize güçleri çok kötü durumdaydı. Almanlar ise 13 yeni panzer tümeni getirmişlerdi ve halen hiç savaştan çıkmamış olan 130 tümenleri vardı (Hart, 2000, s. 91). Moral üstünlüğü zirvede olan Alman orduları hızla ilerlediler ve 9 Haziran'da Sen Nehri'ni geçtiler. Bunun üzerine Fransız Hükûmeti, Paris'i terk etme kararı aldı ve hükûmet merkezi Tours'a taşındı (Hart, 2000, s. 92).

10 Haziran 1940'ta, İtalya, Müttefiklere savaş ilan etti. Savaş ilanına müteakip yaptığı konuşmasında Mussolini, İngiltere ve Fransa'yı, İtalya'nın varlığını tehdit etmekle ve ilerlemesine mani olmakla suçluyordu. (Cumhuriyet, 11 Haziran 1940, s. 1, 4) Aslında Mussolini savaşa çok daha sonra girmeyi plânlıyordu ancak Almanların büyük ve görkemli zaferi karşısında alelacele savaşa girmeye karar vermişti (Roberts, 2003, s. 372).

Almanlar 14 Haziran'da, Paris'e girdiler. Başbakan Reynaud istifa etti ve Mareşal Petain yeni hükûmeti kurdu. 16 Haziran'da ateşkes istendi. 21 Haziran'da ateşkes görüşmeleri başladı. Birinci Dünya Savaşı'nda ateşkes anlaşması, Almanlara, Compiègne ormanında bulunan bir vagona imzalatılmıştı. Şimdi aynı yerde ve aynı vagona Fransızlar mağlup durumdaydı (Artuç, 2003, s. 124). Almanların ateşkes şartları çok ağırdı. Fransa'nın ciddi bir kısmı işgal edilecek, orduları dağıtılacak, silahlar ve savaş malzemeleri Almanlara geçecekti. Fransızlar, Alman şartlarını 22 Haziran'da kabul ettiler. 25 Haziran'da anlaşma yürürlüğe girdi (Artuç, 2003, s. 126). Almanlar muazzam bir zafer kazanmış oldular.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İngiliz ve Fransız devlet adamlarının Hitler'i sınırlı hedefleri olan bir Alman milliyetçisi olarak görmeleri çatışmadan kaçmak adına taviz vermelerine yol açmıştır. Bu yumuşatma politikası işe yaramamış ve Hitler yayılcı politikasına devam etmiştir. Hitler'in, Çekoslovakya meselesinde kendi imzaladığı anlaşmaya uymaması üzerine İngiliz ve Fransız devlet adamlarının yumuşatma politikası sonlanmıştır. Savaş istemeyen İngiliz ve Fransız kamuoyu da zamanla savaşın kaçınılmaz olduğunu anlamış ve savaşa taraf hale gelmiştir.

Polonya'nın bir aydan daha kısa sürede çökmesi Polonya ordusunun zayıflığından ziyade Alman ordusunun başarısı sebebiyledir. Alman Yıldırım Harbi'nin kusursuzca işleyen mekanizması batıdaki savaşta da aynı başarıyı sergilemiştir. Kâğıt üstünde Almanya'ya yakın askeri güce sahip Fransa beş haftada çökmüştür. İngiliz kara kuvvetlerinin önemli kısmı Dunquerque'ten zor kurtulmuştur.

Manstein'ın plânı Almanlara büyük avantaj sağlamıştır. Zaten Alman başarısının temel etmeni doğru plânlama ve taktik üstünlük olmuştur. Versay'ın kısıtlamaları kalktıktan sonra Alman ordusuna tanklar girmiş ve Almanlar tanklara hiçbir devletin vermediği önemi vermişlerdir. Müstakil tank tümenleri kurmuşlar, tankları piyadeden bağımsız hale getirerek kullanmışlardır. Bu durum Alman panzer tümenlerinin hız ve manevra kabiliyeti bakımından çok üst seviyeye çıkmalarına ve toplu olarak hareket ettikleri için de çok etkili olmalarına neden olmuştur. Fransız tankları genel anlamda Alman tanklarına göre daha üstün olmalarına rağmen neredeyse varlık gösterememişlerdir. Çünkü Fransızlar, tankların modern savaşta taktik önemi kavrayamamışlar, müstakil tank tümenleri kurmak yerine, tankları, piyadeyi destekleyen unsurlar olarak kullanmışlardır. Almanlar ise kurdukları panzer tümenleriyle, modern bir savaş stratejisi olan Yıldırım Harbi Doktrinini kusursuz şekilde uygulamışlardır. Ele aldığımız süreç boyunca Almanların yapmış oldukları belki de tek hata Dunquerque'te düşmanı imha etmemeleri olmuştur.

KAYNAKLAR

2. Dünya Savaşı Ansiklopedisi. (1976). (1). İstanbul: Yener Yayınları.

Akad, M. T. (1992). *Stratejik, Taktik, Teknolojik ve Jeopolitik Yönleriyle 20. Yüzyıl Savaşları*. 1. Cilt. İstanbul: Kastaş Yayınları.

Akşam Gazetesi. (24 Ağustos 1939)

Akşam Gazetesi. (30 Kasım 1939)

Armaoğlu, F. *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1995)*. (Genişletilmiş 13. Baskı) 1. Cilt. İstanbul: Alkım Yayınevi.

Artuç, İ. (2003) *İkinci Dünya Savaşı*. 1. Cilt. İstanbul: Kastaş Yayınevi.

Ataöv, T. (2008) *İkinci Dünya Savaşı*. İstanbul: İleri Yayınları.

Cumhuriyet Gazetesi. (11 Haziran 1940)

Cumhuriyet Gazetesi. (18 Eylül 1939)

Cumhuriyet Gazetesi. (29 Kasım 1939)

Cumhuriyet Gazetesi. (29 Mayıs 1940)

Cumhuriyet Gazetesi. (4 Ekim 1939)

Çınar, B. (2013) “İkinci Dünya Savaşı’nın Başladığı Gün Avrupa’daki Durum: Ülkelerin Savaşa Hazırlık Durumları ve Bunun Savaşa Yansımaları”. *Gazi Akademik Bakış*, 13(25), 239-266.

Çınar, B. (2014) “İkinci Dünya Savaşı’nda Almanya’nın İki Cepheli Savaş Sorunu”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 20(20), 149 - 197.

Emiroğlu, H. (2007) “İkinci Dünya Savaşı’na Giden Süreçte Küresel ve Bölgesel Aktör-Devlet Davranışlarının Çözümlemesi”. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(14), 64-89.

Hart, L. (1996). *Hitlerin Generalleri Konuşuyor*. (M. T. Akad, Çev.). (1) İstanbul: Kastaş Yayınları. (Orijinal eserin basım tarihi 1948)

Hart, L. (2000). *II. Dünya Savaşı*. (3. Baskı). (K. Bağrıaçık, Çev.). (1) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. (Orijinal eserin basım tarihi 1970)

Kennedy, P. (1996) *Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri*. (B. Karanakçı, Çev.). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. (Orijinal eserin basım tarihi 1987)

Langlois, G. (2000). *20. Yüzyıl Tarihi*. (Ö. Turan, Çev.). İstanbul: Nehir Yayınları.

Maurois, A. (1991). *İkinci Dünya Harbinde Fransa’da Trajedi*. (İ. Dinç, Çev.). İstanbul: Kastaş Yayınları.

Öncü, A. S. ve Ekinci, O. (2014) İkinci Dünya Savaşı Öncesi Beklenmeyen Gelişme: 23 Ağustos 1939 Tarihli Alman-Rus Paktı. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* 182(182), 141-164.

Roberts, J.M. (2003) *20. Yüzyıl Tarihi*, (Sinem Gül, Çev.). Ankara: Dost Kitabevi.

Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., Nas, E. (2021) Bir Araştırma Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250.

Tan Gazetesi. (10 Nisan 1940)

Tan Gazetesi. (15 Mayıs 1940)

Tan Gazetesi. (18 Eylül 1939)

Tan Gazetesi. (19 Şubat 1940)

Tekeli, İ. ve İlkin, S. (2013) *Dış Siyaseti ve Askerî Stratejileriyle İkinci Dünya Savaşı Türkiye’si*. (1) İstanbul: İletişim Yayınları.

Yıldız, Ö. (2019). II. Dünya Savaşına Genel Bir Bakış. *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 6(12). 62-75.